

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:

A kiadóhivatalon átveve:	
Egész évre	16 kor.
Negyedévre	4 "
Helyben hárhoz hordva:	
Egész évre	20 kor.
Negyedévre	5 "
Vidékre postán szállítva:	
Egész évre	24 kor.
Negyedévre	6 "

TISZÁNTÚL

POLITIKAI NAPILAP

Megjelenik minden nap a hétfő és

ünnepek utáni napok kivételével.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:

Nagyvárad, Apáczai-utca 3.

A szerkesztőség kéziratok visszaadására

vagy megőrzésére nem vállalkozik.

Előfizetések és hirdetések a

kiadóhivatalhoz intézendők.

Egyes szám ára 8 fillér.

NAGYVÁRAD, március 6

A szegényügy rendezéséhez.

Irta: Grócz Béla.

II.

A Magyarországi Munkások Rokkantsági Nyugdíj-Egylete annak elérését akarja megvalósítani, amire a legegyszerűbb szükség van a szegénykérdés megoldásában, hogy t. i. a hivatalos nyugdíj áldásában nem részesülő milliók módját nyerjenek maguknak munkaképtelen állapotukban 5-600 korona járadék biztosítására. Arra nincs lehetőség, hogy évente százakat tegyenek felre, vagy életbiztosító társulatoknál maguknak megfelelő életjáradékokat biztosítsanak, de azt minden józan és takarékos munkás, bármi a foglalkozása, megtehetheti, hogy heti keresményéből 20-24-30 fillért adozzon erre a célra. S ezzel el is éri ezt a nagy célt. Az alapszabályok értelmében ugyanis heti 20 fillér befizetése után (I. osztály), ami egy évben 10 korona 20 fillert tesz ki, heti 8 kor. 20 f. segély jár, azaz 436 kor. 80 fill. évi összeg, mely negyven évi befizetés után 624 koronáig emelkedhetik; — a II. osztályban heti 24 fillér tagsági díj mellett (évi 12 kor. 48 fill.) a heti segély 9 kor. 80 fill., azaz évi 509 kor. 60 fill., mely fokozatosan 728 koronáig növekedhetik; — a III. osztályban heti 30 fillér a befizetés (évi 15 kor. 60 fill.) melyért 11 kor. 90 fill. segély jár (évi 618 kor. 80 fill.) mely 884 koronáig gyarapodhatik. Ez a gyarapodás úgy értendő, hogy a tagok csak tíz évi befizetés után nyernek jogosultságot a fenti járadékösszegekre; de amennyiben rokkantságuk csak később következik be s így tovább is fizetniök kell, a rokkantsági segélyigény minden évben bizonyos százalékkal gyarapodik, míg végre 40 évi tagság után elérheti a legmagasabb összeget s ezután a befizetés megszűnik.

Egyébként az egylet szervezete a lehető legegyszerűbb. Korhatárok nem bonyolítják sem a belépést, sem a befizetést, sem a járadékigényt. Beléphet bármely fiatal férfi vagy nő, akinek rendes kereselforrasul szolgáló foglalkozása van, de beléphet valaki 70 éves korában is, ha ekkor még munkabíró. A befizetés és az igény mindig ugyanaz. Csak a már nyugdíjban levők, vagy határozott foglalkozással nem

bírók vannak kizárva. A fölvetelnél orvosi vizsgálat vagy okmányok nem kellenek.

Fő rendeltetése mellett az egylet ad a segélyre már jogosult özvegyének is bizonyos végkielégítést; vagy pedig, ha kiskorú árvák maradtak, ezeknek neveltetésére 13-14 éves korukig heti segélyt.

Az egylet 1903-ban töltötte be tizedik évét, tehát a segélyezést csak ez évben kezdte meg. Ma már 300 rokkant és több árva élvezik a megillető járadékokat, melyeknek összege 1907-ben 106 ezer, 1903. márciustól számítva pedig 210 ezer koronára rugott. Persze ezek a számok hónapról-hónapra emelkednek, amint folyton több és több tíz éven tuli tag válik munkaképtelenné.

Első tekintetre meglep a nagy különbség a tagsági díjak csekélysége és a járadékösszegek magassága között. Például az I. osztályban 20 fillér tíz év alatt csak 104 koronát tesz ki és ellenében 436 kor. 80 fill. évi segély jár. A III-ban a heti 30 fillér tíz év alatt csak 1.6 kor. 60 fill. évi segély jár és utána 618 kor. 80 fill. évi rokkantjáradékot kap az illető. Ennek magyarázatát az adja meg, hogy a fizető tagok, kik t. i. vagy még a tíz évet be nem töltötték, vagy ennek eltöltése után is még rokkantakká nem váltak, mindig óriási többséget képeznek a segélyezettekhez képest. Például 1907. végén fizető tag volt 50 ezernél több, segélyzett pedig csak 244. Ehhez képest a bevétel tagsági díjakból 727.565 korona, a kiadás pedig csak 106 ezer korona. Emellett az egyletnek ma már 3 milliónál több alapítékje van, mely évről-évre tekintélyesen gyarapodik, például a múlt évben közel 700 ezerrel. Ez az arány a fizetők és segélyezettek közt általában mindig fennmarad, ha a közönség érdeklődése és így a belépő tagok száma folyton fokozódik. Ez a kölcsönös segítség nagy eszméjének szakadatlan megvalósulása: százezrek, vagy milliók, kik dolgozni bírnak, keresményökből áldoznak valamely csekélységet, amit nélkülözhetnek, hogy ebből fölsegítést nyerjenek ezek, vagy százezrek, kik keresni már nem bírnak. De ez csak kölcsönben megy, mert egykor ők is rá lesznek szorulva felebarátaik ilyenét gyámolítására. Ennél eszményibb és áldásosabb körforgását az anyagi javaknak képzelni sem lehet.

Senki sem fogja tagadni, hogy az egyletnek célja nem csak szép, hanem egy-

üttal égetően szükséges is. Amde jogosan kérdezheti mindenki: olyan körülmények között van-e ez az egyesület, hogy a polgárok milliói, kiknek érdekében keletkezett, teljes bizalommal helyezhetik ezt a végtelen fontos ügyüket, rokkant koruk biztosítását, az ő kezeibe? A közönség már sokszor csalatkozott a különféle címen fölmerült segélyző-társulatokban. Nem jár-e így ezzel is?

Ez a kérdés teljesen helyén van. Okos ember jelszava: előbb mérni, azután merni.

Midőn az egylet ezelőtt 15 évvel megalakult és nem tudott semmi egyébre hivatkozni, mint a szépen kidolgozott alapszabályokra, az emberek méltán kérdezhetők: egyáltalán elérhető-e ily úton ez a nagyszabású cél? És ha igen, rátermettek-e azok az emberek, kik kivételre vállalkoztak, erre a feladatra? De ma már nemes büszkeséggel lehet rámutatni a lefolyt tizenöt év történetére és eredményére. A vállalkozók szakértelme, becsületessége és lankadatlan kitartása lépésről-lépésre hódította meg azokat a köröket, melyek róluk tudomást vettek és velük érintkezésbe léptek; győzte le a bizalom hiányát vagy nem teljességét, a közönyt és az állhatatlanságot, mely a magyar természetnek egyik sajnálatos tulajdonsága és megöli a társadalmi mozgalmaknak, főleg az olyanoknak, melyeknél közvetlen hasznót nem lát, hanem csak huzamosan és pontosan fizetni kell. Ez itt is mutatkozott. Az első tizenegy év alatt 37948 beírt tagból tízezren fölül kellett törülni.

De a vezetők nem lankadtak és mindig jobban törték a jeget. Az érdeklődők és lelkesülők száma folyton növekedett, a budapest-központi pénztár körül egyre-másra keletkeztek a fiókpenztárak, úgy, hogy ma már 182 fiókpenztár és 65 tagcsoport hálózta be az országot, melyek közt természetesen a városokéi és gyártelepekéi a legtekintélyesebbek. Temesvár például kétezernél, Pozsony, Diósgyőr, Apatin ezernél több taggal szerepelnek.

S mindezt nem reklámokkal érte el. Hírlapokban ismertetéseket, nagyhangú felhívásokat, hirdetéseket nem olvastunk róla; mert ilyenekre nem pazarolta az egylet a tagok filléreit, ingyen pedig nem szokták a lapok terjeszteni a legáldásosabb mozgalmakat sem. Hanem elérte csendes és becsületes működéssel. Hivatalos havi közlönyében lelkiismeretesen beszámolt a hozzá beküldött utolsó fillérig;

MEGNYILT! Tibor és Sándor

női divat, fehérnemű és rövidáru különlegességek áruhaza

NAGYVÁRAD, Rákóczi-ut, Bazár-épület.

Szolid szabott árak! Figyelmes kiszolgálás!

erélyesen követelte a fiókok hűségese elszámolását s takarékosan összegyűjtötte ezen fillérekből a milliókat, hogy legyen kamatozó vagyona azokban a napokban, midőn ezen fillérek fejében a tehetetlen tagoknak száz koronákat kell fizetnie. Aki olvassa ezt a hivatalos közlönyt és látja a vezetőség pontos és lelkiismeretes eljárását, a vagyonnak minden biztosítékkal bíró elhelyezését, a szigorú ellenőrzést, melyet mint maguk, mint a hatóság a pénzkezelést illetőleg gyakorolnak, lehetetlen, hogy az egylet iránt bizalomra ne gerjedjen.

És ilyenre gerjedtek azok, kik alkalmat vettek maguknak betekinteni a kezelés ügymenetébe: a szép számu alapító tagok, kik közt a polgári és egyházi körök előkelőségei képviselvék, a gyártulajdonosok, kik állandó munkásaikat tömegesen beiratták; a városi hatóságok, melyek alkalmazottaikat nála biztosították; az országos iparegyesület, az iparfelügyelői kar, melyek az egyletet nagy jóakarattal terjesztik; azok a kisebb egyesületek, melyek összes tagjaikkal és vagyonukkal beleolvadtak; maga a kormány, mely 5000 korona évi segélyvel gyámolítja.

Azoknak tehát, kiknek szükségük volna az egylet működésének igénybevételére, akár a maguk közvetlen, akár azok érdekében, kiknek javát előmozdítani kötelességük, nincs egyébre szükségük, mint-hogy ezt a nagy jelentőségű egyletet ők is észrevegyék és tanulmányozzák, s ez esetben ők is bizonyosan csatlakozni fognak azokhoz az ezrekhez, kik ennek már tagjai, vagy különféle alakban lelkes felkarolói és terjesztői.

De — úgy látszik — a mai politikai és társadalmi élet forgatagában éppen az a legnehezebb: észrevenni egy oly tényezőt, mely nem áll ki a piacra hangosan kiabálni; napszámósainak vagy barátainak nem nyújt sem vagyont, sem népszerűséget; nem lép fel feltűnést keltő előkelőséggel, amennyiben nem állnak az élén országos vagy helyi tekintélyek, nincs fényes hivatalos irodája, hanem szerényen meghuzza magát valamely átengedett helyiségben; nem tart hőbeszédű ügynököket, hanem csak zajtalanul működik az emberiség javára.

Ezért nem vettük eddig észre mi sem a közéletnek idegbontó zajában, hogy körülöttünk a tevékeny felebarátai szeretetnek lassan-lassan egy egész világa keletkezett, mely nem a gyűlöletnek rombolásával, hanem a nemes szolidaritás egymást gyámolító kölcsönösségével akarja megoldani a legégetőbb társadalmi kérdést. Megvallom, magam is csak így voltam vele, csak mostanában fedeztem fel ezt a már régen élő és üdvösen működő szervezetet.

De ebben az éppen nem hasznos nemtudásban nemcsak a közönség hibás, hanem a nyilvánosság nagy örüllője, a sajtó is, melynek kötelessége volna a közönséget minden fontos társadalmi mozzanatra figyelmeztetni. Én azonban nem emlékezem rá, hogy akár fővárosi, akár helyi lapban valamely közleményt olvastam volna, mely alkalmas lett volna ezen egyletre a figyelmet és érdeklődést

ráterelni. Talán ha valamelyik vezetője sikkaszt, akkor érdemesnek tartották volna vele foglalkozni! S míg az egylet első éveiben csekély terjedelmű, a lét vagy nem lét küzdelmeit vivta, volt értelme, hogy hallgattak róla s a közönséget nem biztatták a fölkarolásra, de ma már tizenöt év múlva, midőn kivirta magának az elismerést, sőt bámulatot még a külföld előtt is; midőn már öt éve teljesíti azt a kimondhatlan fontos-ságu feladatát, hogy munkaképtelen tagjainak becsületes megélhetést nyújt, ma már nem lehet ezt a mélységes hallgatást megokolni vagy menteni.

Már lapja, a Magyarországi Munkások Rokkant- és Nyugdíj-Egyletének Hivatalos Közölnye, mint egyetlen tisztán jótékonyági lap, magában véve is oly érdekes különlegesség, melyet a legnagyobb érdeklődéssel kellene olvasni minden emberbarátnak, kinek a legégetőbb társadalmi kérdés, a szegényügy megoldása szíven fekszik, annál inkább annak, kinek ezt a megoldást előmozdítani bármily szempontból kötelessége. Tehát első sorban semmiféle hatóság irodájából vagy olvasókör asztaláról nem volna szabad hiányoznia. S meg vagyok róla győződve, hogy a ki azt szorgalmasan olvasgatná, lelkes barátjává válnék ennek a párjánélküli jelentős intézménynek.

És mi lenne az általános érdeklődésnek az eredménye?

Az, hogy pár évtized múlva megszűnnék égetőnek lenni a szegényügy Nagyváradon és mindenütt, ahol azt megérdemlett felkarolásban részesítenék. A hol ezt kezdetben megtették, a hol a helyi csoportok a tíz évet meghaladták, ott már ezt örvendetesen tapasztalják.

Mert nézzük csak, minő elemekből alakultak össze tagjai, kik a segélyt élvezik, vagy élvezni fogják, a mint egy statisztikai kimutatásban fel vannak tüntelve?

Főfő alkatrészét képezi a szoros értelemben vett iparosok minden faja. Kivülök azonban kisebb-nagyobb számban szerepelnek: munkások, tisztviselők (állami, megyei, városi és magán), vasuti munkások, gépapolók, hajósok, szolgák, kereskedők, mozdonyvezetők, vendéglősök, pincérek, művezetők, földmivesek, fuvarosok, szállítók, szobrászok, lelkészek és tanítók, posta- és táviráda szolgák, rendőrök, erdészek, házfelügyelők, kapusok, villamos vasuti alkalmazottak, kertészek, földbirtokosok, gyárosok, szinészek, orvosok, gyógyszerészek, ügyvédek, hirlapírók. Nők: házi teendővel foglalkozók (férjesek és hajadonok), varrónők, munkásnők, szakácsnők, cselédek, mosónők, vasalónők, kereskedőnők, tanító- és nevelőnők, tisztviselőnők, szülész-nők, vendéglős-nők, színésznők és fodrásznők.

Képzeliük el már most, hogy ha ezen életpályákon levők közül városunkban nem 170-en, hanem valamennyien, férfiak és nők, tagjai volnának a rokkant-egyletnek, tíz-tizenöt év múlva hányan töltenék rokkant — vagy aggkorukat szerény megelégedésben, olyanok, kik e

nélkül a szegényügy bármily szorgos rendezése és a könyörületes szívek minden erőlködése mellett is, mindenféle nélkülözésnek lesznék kitéve.

Tehát csakis ily módon lehet gyökeresen megoldani a szegény-kérdést!

A nagyváradai ipartestület 1904. évi jelentése a nyugdíjintézményről, mely óhaja tárgyát képezi, azt mondja, hogy ez a jelen viszonyok közt az eddig beszerzett szabályok és számítások szerint életképességgel nem bírhat, s abban reménykedik, hogy ezt majd országosan fogják szervezni, melyhez minden ipartestület kötelezve lesz hozzájárulni. Hát természetesen, ha ezt az ügyet csak az iparososztály keretében akarják elintézni, ez csakis a kötelező országos szervezkedéssel történhetné meg. Helyileg, kis körben lehetetlen. A hol megkisérelték, vagy megbuktak, vagy belátva vergődésök sikeretlenségét, beleolvadtak a Rokkant-egyletbe, mint a Budapesti cipész-munkások és kisiparosok rokkant és nyugdíjegylete, a Budapesti hirlapszedők köre, Budapesti timársegédek egylete, a Lakatosok rokkant és nyugdíjegylete. A kötelező országos szervezést pedig csupán az iparosok részére a törvényhozás aligha fogja megvalósítani; mert ha ilyenre elszánja magát, akkor inkább az általánost fogja megalkotni. De egyrészt bizonytalan időig kell várni, másrészt annak a segélyjádékai aligha fogják az igényeket kielégíteni. A németországinak például legmagasabb járadéka csak 243 márka, tehát kevesebb, mint a Rokkant egyletnek legkisebb segélye, a 436 korona. Kár tehát várni, mikor már van egy megbízható intézményünk, mely ezzel a nagy feladattal sikeresen meg tud birkózni. Annak a szegény iparosnak, kinek minden órában beállhat a munkaképtelensége, minden perc drága.

Ismételtem tehát abbeli meggyőződésemet kifejezését, hogy addig a szegényügyet kielégítőleg nem fogja a társadalom rendezni, míg minden tagját abba a helyzetbe nem juttatja, hogy munkaképtelenség esetén rokkant- vagy nyugdíjat élvezzen. Kötelessége ennél fogva mindenkinek odahatni, hogy minden munkaképes férfi és nő áldozzon keresményéből valamit erre a végtelenül fontos célra. Nagyon kevés van, akinek erre hetenkint 20—30 fillér ne telne.

Mindenesetre addig, míg ez az ideális, de éppen nem lehetetlen állapot bekövetkezik, szükséges a tényleges nyomor enyhítésére minden módot megragadni, de e mellett teljes odaadással iparkodni kell megvalósítani A Magyarországi Munkások Rokkant- és Nyugdíj-Egyletének ezt a jelszavát, ezt a nagy és örök igazságot: Segíts magadon és az Isten is segít!

A Házból. A disszidensek tegnap óta folytonosan tartott mozgalmának ma végre látható eredménye lett. Maguk a disszidensek dagadó kebellet hirdetik: Megjött a tavasz. Itt az első fecske. Megcsináltuk a zártülést. Az eisőt. Es a disszidenseknél értjük a nagy örömet. — Hiszen oly nehezen tudták összehozni a szükséges 20 aláírást, hogy most, amikor 21 alá-

írásuk van csakugyan azt hihetik, hogy övék a világ. Benedek János különben arra a kérdésre, hogy miért kérték a zártülést, azt felelte: Végre már meg kellett kezdeni a technikai obstrukciót. — Jellemző, hogy a zártülést kérők csoportja a disszidensek, a demokraták, Bánffy és Mezőfi alkalmi szövetsége volt. Valószínűleg ez az első és utolsó sikerük, mert még egy zárt ülésre aligha tudnak husz képviselőt összehozni.

ORSZÁGGYÜLÉS.

A képviselőház ülése.

Budapest, márc 6.

Elnök: Jusik Gyula.

Az ülés 10 órakor kezdődik. Napirend előtt az első szónok Supilo Ferenc. Ma horvátul szólhatott, mert a horvát tolmács már jelen volt.

A horvát beszédekről.

Polonyi Géza szól a házszabályokhoz. A horvátoknak — ugymond — kétségkívül joguk van a horvát nyelv használatához. Ez a joguk azonban »ius dorminens« volt és tényleg harminc éven át nem is éltek vele a magyar képviselőházban, valamint, hogy a horvát beszédeket sem vették be a naplóba.

Supilo Ferenc: Ez nem magyar, hanem közös horvát-magyar képviselőház.

Polonyi Géza: Lehetetlen a tolmácsolás hűségét ellenőrizni. Már ebből a szempontból sem helyes tolmácsolásokba a tolmács személyét belevonni. Különbösen is nagy hiba, hogy az elnöknek a tolmácsra vonatkozó intézkedése csak incidentaliter keletkezett. A házszabályok ezen incidentaliter való magyarázása vagy bajokat rejthet magában a jövőre vonatkozólag. A házszabályok magyarázásánál maradjunk hűek, régi tradíciókhoz. (Helyeslés a disszidenseknél és a nemzetiségiekénél.)

Ugron Gábor: A tolmács alkalmazását annak idején én proponáltam. Erre az intézkedésre szükség volt, mert a Ház azt tapasztalta, hogy a horvát képviselők itt olyan beszédeket tartottak, amelyek a mi államjogi elveinkkel ellenkező kitételeket tartalmaztak. Ezekből a beszédekből, amelyeket senki sem értett meg, fegyvereket kovácsolnak maguknak a horvátok, az otthoni nemzet ellenes és nagyzó politikájukhoz. A letűnt korszak egyik nagy bűne volt, hogy negyven ember ülhetett itt évtizedeken keresztül, anélkül hogy egyetlen egyszer is felszóltak volna. Mert magyarul nem tudtak, a horvát nyelvhöz való jogukat pedig tényleg »ius dormiens«-nek tekintették, a horvátok ma sem tudnak magyarul. Ez kényszerít bennünket arra, hogy tolmácsot alkalmazzunk. A házszabályokat tehát nem ötletszerűen, nem incidentaliter magyaráztuk. Amíg a vegyes nyelvű tanácskozások vezetésére más, jobb módot nem tudunk; meg kell a mostani eljárásunk mellett maradunk. (Helyeslés.)

Az elnök: Szükségesnek tartom, hogy én is nyilatkozzam a szönyegen lévő kérdésben. Polonyi azt állította, hogy a Házban eddig a horvát beszédeket nem vették be a naplóba. Ez nem áll. Már 1848-ban is horvát és magyar nyelven vették fel a naplóba a horvát beszédeket. Már ebben az időben tették meg Irányi Dániel indítványára mindazon intézkedéseket, amelyeket ma a horvátokkal szemben fogantatosunk. Az elnök vagy tolmácsot kénytelen

alkalmazni, ha a tanácskozást vezetni akarja, vagy pedig kénytelen volna horvátul megtanulni. A mi abszurdum.

Lengyel Zoltán: Meg lehet azt is tanulni.

Polonyi Géza: Kijelenti, hogy ő nem a házszabályok magyarázatára vonatkoztatta az »incidentaliter« kifejezést. Ezt csak a Háznak a tolmács kirendelésére vonatkozó határozatára értette.

Az elnök: Polonyinak válaszolva kijelenti, hogy az elnöknek joga van a tárgyalás vezetésére vonatkozólag indítványt tenni.

Következik a napirend szerint a házszabálymódosítás.

Bánffy beszéde.

Báró Bánffy Dezső: Polonyi azt mondta, hogy amiért a horvátok a »ins dormiens«-sel nem éltek, az tisztán a múlt korszak bűne volt. Ez nem áll. A horvátok ma azért fejtenek ki itt akkora aktivitást, mert amint ezt Kossuth is beismerte, nagygyá nevelték s teljesíthetetlen reményekkel tápláltak egy politikai csoportot. Ezért sülyedt a képviselőház tanácskozása egy szobránje nivójára. Es most fűhöz-fához kapkodni látszik szükségeltetni. (Derültség.)

Hencz Károly: Ez a régi Bánffy Dezső stylusa.

Bánffy Dezső: Jellemző a mai politikai viszonyokra Barabás Béla legutóbbi cikke. Ebben azt írja, hogy szűnjék meg az örökös közjogi vita: térjünk a közgazdasági alkotások terére. Ez az én programom. A házszabály módosítással incidentaliter foglalkozni nem lehet. Ha választanom kellene a Nagy Emil-féle módosítás és a Lex Dániel között abból a szempontból, hogy melyik a célra vezetőbb; hát én a Lex-Dánielt választanám. Nagy hibája az a Nagy Emil javaslatának, hogy minden hatalmat az elnök kezébe tesz le. Ha nem az egész Ház közvéleménye áll revíziói javaslat mellett.

En inkább lemondtam, semhogy a Házat egy házszabályrevízióba erőszakoljam bele. Menger Antal a kitűnő szociologus azt írja könyvében: a hatalmi viszonyokkal együtt az erkölcsi nézet is megváltozik. Hát ez igaz (!) Ime, ma az a párt kívánja a tizenhatórás üléseket, amely valamikor a házszabályokat szentségnek tekintette.

Andrássy Gyula azt mondja, hogy meg kell az obstrukció túltengéseit akadályozni. Az obstrukció még egyetlen kormányt sem bukattott meg. Engemet is, Széll Kálmánt és Tisza Istvánt is a párt belsejében működő erők buktatták meg.

A függetlenségi párt nem természetes alakulás. Nem tévedek, azt állítom, hogy a közel jövőben nemzetiségi és szocialista kezükbe fognak kerülni. A Ház előtti módosítást nem fogadja el, hanem javaslatot nyújt be, mely szerint a jelen érvényben lévő házszabályok 2-ik és 3-ik cime helyébe nyujt be módosítást.

Az elnök ötperc szünetet ad. Szünet után Hencz Károly jegyző olvassa Barthy pergő nyelvvel terjedelmes javaslatát e gyors felolvasása provokálja a disszidenseket.

Zárt ülés.

Farkasházy: tiltakozik az elnökök erőszakos eljárása ellen. A Bánffy által ma beterjesztett revíziói javaslat ugyanaz, melyet annak idején Andrássy terjesztett be egy pártközi konferencián még Tisza korában.

Bánffy rektifikáló felszólalása után Ugron G. beszélt. A házszabályrevízió azerint 150 képviselő kell ahhoz, hogy valamely javaslat keresztülmenjen, de az alkotmánypárt és a néppárt együtt nincs 150 ember.

Somogyi Károly.

Hosszas szenvedés után, fájdalmas kinoktól váltotta meg szabadította meg a halál Somogyi Károlyt.

Őserővel teljes oszlopa dőlt ki a magyar színészetnek Somogyi Károllyal. Abból a lelkes gárdából való volt ő, amely a magyar színész pályáját nemzeti hivatásnak tekintette. Akkor lépett a világot jelentő deszkákra, amikor a művészet volt a magyarság egyetlen vára, utolsó erőssége. A magyar irodalom, a magyar szinpad volt az üldözött magyar nyelv menedéke. Az irodalom és a művészet lobogója körül sorakozott egy kis, de lelkes hadsereg, amely azt vallotta, hogy nincs még veszve Magyarország s a mely megindult tövises ösvényen, hogy visszahódítsa a rabba tett országot a magyarságnak.

Es ez a magyar hadsereg tudott győzni.

Ott volt köztük Somogyi Károly is. Tizenennyolc éve fiatalos tüzet, magyar lelke idealizmusát vitte pályájára, ahol akkor nem virág hanem tövis termett. Es megfutotta pályáját soha nem lankadó lelkesedéssel, hivatása szeretetével, igazi s kerekkel. A szinpadott a hivatásért élő térű egész idealizmusával szerete s minden becsületes törekvése a magyar színészet emelésére irányult. Ennek áldozta fiatal-sága hevét és térfikora fáradhatlan munkásságát. Es a Gondviselés megengedte neki, hogy egészen a legutolsó évig tevékenyen működő katonája legyen annak a hadseregnek, melybe beállott. Kivivta pályatársai szeretetét s mindazok igaz tiszteletét, akiknek alkalmuk volt őt megismerni. Es akkor, a mikor munkásságának gyümölcsét élvezhette volna, gyilkos kór támadta meg szervezetét, amely előbb a szinpadról, aztán az életből is kiszólitotta.

Szomorú tragédiája a lankadatlan munkában eltöltött életnek!

Koporsóját igaz részvét fogja körül, emlékezetét pedig megőrzi a nagyváradi színház, melyet mint annak első igazgatója, ő avatott fel a tiszta magyar művészet csarnokává.

Életrajza.

Somogyi Károly a somogy megyei Pusztakovácsin született 1845-ben. Kora ifjúságától kezdve érzett hajlamának engedve, 1863-ban a szini pályára lépett Hetényi József társulatánál. A szerelmes szerepkört töltötte be oly kiváló sikerrel, hogy 1876-ban a Nemzeti Színházban is felléptették s e vendégszerepléséről a közönség a leghőbb kritikával emlékezett meg. Somogyi azonban hűmaradt első diadalai színhelyéhez, a vidékhez s különböző társulatokkal bejárta az ország városait. Színigazgató 1886-ban lett Pápán s társulatával az ország dunántúli városait látogatta meg. Megfő dult Sopronban, Pécsen, Kaposvárt, Balatonfüreden, 1892-ben a szegedi színházat kapta meg, ahol általános szeretettől környezve, fényes erkölcsi sikerrel működött 1895-ig. Ez évben pályázat mellőzésével nyerte el a pécsi nemzeti színházat. Eközben 16 évig volt a kaposvár balatonfüredi nyári szinkör igazgatója is s megfordult társulatával Nagybecskerekben, Ujvidéken, Nagy-kikindán, Orosházán. Gyulán. 1899-ben Ujvidékről a nagyváradi állandó színház igazgató-

jává választották meg, a hová 1900. okt. 15-én vonult be. Itt működött általános megelégedésre a múlt év őszéig. Itt ünnepelte meg 40 éves színészi jubileumát 1904. febr. 12-én, az egész város társadalmának szeretetétől és tiszteletétől környezve. Mikor a szerződésben kötött 6 év lejárt, 1906-ban pályázat nélkül kapta meg a nagyváradai színházat is.

Mint színigazgató nemes idealizmussal igyekezett Nagyváradon oly szintársulatot szervezni és olyan előadásokat produkálni, amely a város színvonalához méltó legyen. Nem csekély érdeme, hogy ő volt egyetlen a színigazgatók közt, akinek anyagi ügyei mindig rendezettek voltak s így társulata tagjaival, mint a várossal szemben mindenkor eleget tudott tenni kötelezettségeinek. Több ízben fellépett mint színész is, szép sikerrel. Különösen jó alakítása régi kedvenc szerepe A vasgyáros Deblayje és az ujak közül Ocskay brigádéros.

Betegsége és halála.

Somogyi Károlyt a nyáron támadta meg hevesebben régóta lappangó betegsége a gégerák. Övéi tisztában voltak eme kór veszélyes voltával, de természetesen gondosan titkolták a beteg előtt. Somogyi azt hitte, muló betegségével hamar megküzd s újra a színpadnak szentelheti tevékenységét. Hiába való volt reménykedése. Már az ősszel kénytelen volt az igazgatóságtól visszavonulni. De azért még csüggedetlenül hitte, hogy visszatérhet még a színpadra. Baját lehetőleg enyhítette a gyulai közpoház kitűnő műtőorvosának, dr. *Kacsirinsky* Jánosnak tudománya és odaadó buzgalma, valamint övéinek önfeláldozó ápolása, de a gyilkos kórral szemben tehetetlen volt az emberi tudomány. Az operációk muló enyhületet okoztak csak, gyógyulást nem hozhattak. Tegnapelőtt Nagyváradra szállították — meghalni.

Tegnap egész nap eszméletlenül feküdt a beteg. *Novotny* S. Alfonz igazgatót hívták betegágyához, aki feladta neki az utolsó kenet szentségét; délután 4 órakor megváltotta szenvedéseitől a halál.

Halálát felesége, *Nagy* Julia és egyetlen fia, Béla, hadapród, gyászolják; de gyászolja veszteségét az egész magyar színészvilág is.

Temetése.

A megboldogultnak temetése hétfőn reggel 10 órakor lesz, még pedig többször kifejezett óhajához képest valószínűleg a színház előcsarnokából.

A temetésen a társulat nevében is bucsut vesznek a volt igazgatótól, az énekkar pedig a gyászénekeket fogja előadni.

A szünügyi bizottság a temetés tárgyában ma délután 3 órakor ülést tart.

A huszár mint francia tolmács.

Mendelényi Béla az idegenek nyilvántartója nemcsak az orosz menekülteket veszi jegyzékbe, de szigorúan alkalmazza a szabályokat a legkedvesebb és legártatlanabb nevelőnkre is. Ebből ki folyólag történt meg tegnap a következő kis eset. Reggel kilenc órakor nyílik *Mendelényi* szobája ajtaja s nyomban megjelenik egy deli huszár, akin csak úgy feszül az atilla és csak úgy ragyog a kard és peng minden lépésre a sarkantyú. Forsifosan összeüti a bokáit s egy papír szeletet ad át a magyarázatkerőben néző *Mendelényi*nek. A papíron a következők voltak:

Neve: *Manera* Angeline;

Születési helye: Franciaország;

Ideje: 1889.

Apja: *Bertrate* Benvane;

Foglalkozása: Nevelőnő;

Vallása: Római katolikus.

Mendelényi minékutána nagyérdeklődéssel végig olvasta a sorokat és egy nevelőnő élet adataival többet tudott, kiváncsian kérdezte meg a fessesség-től már szédülni kezdő huszárt.

— Mi ez?

— Ezt kérem a kapitány ur küldi, be akarja jelenteni.

— Ja drágám ez nekem nem elég. Hívja fel a kisasszonyt én tőle akarok információkat nyerni.

A huszár összeüti a sarkantyus eszímákat szalutál és elrohan. Egy félóra mulva megint nyílik az ajtó. Most egy elegáns fiatal bárna nő jelenik meg előbb, nyomában a huszár. A nő egy szót sem tud magyarul. A társalgás franciául megy. A huszár közvetlen *Mendelényi* mellett marad és fessesen áll. *Mendelényi* észre veszi a huszárt int neki, hogy elmehet. A huszár nem tágit.

— Maga lelkem elmehet.

— Biz én nem megyek.

Mendelényi, aki boldog családapa is, erre a kijelentésre epirult úgy is mint férj, de ugyis, mint tisztviselő.

— Hát aztán miért nem megy?

— Mert én ide vagyok rendelve, hogy ha esetleg nem tetszene megérteni a kisasszonyt hát én felvilágosítom.

— Ugy?

— Ugy!

— Hát tud maga franciául.

— Nem én.

— Hát akkor, hogy fog tolmácsolni?

— Föl van írva minden a papírra.

— No lelkem, csak menjen maga nyugodtan ki és ott várja meg a kisasszonyt, mert én tudok franciául.

A huszár szalutál és a folyosón az udvar felé néző ablak elé áll s onnan gyönyörködik a város háza udvarában. Ez alatt a folyosón jönnek, mennek s *Mendelényi*től is kijön a sikkes nevelőnő és anélkül, hogy a huszárnak szólana elmegy. Rövid idő mulva *Mendelényi* is kijön a szobából és nagy meglepetésére még mindig ott látja a huszárt.

— Nos, mit vár még?

— A kisasszonyt, aki mellé ki vagyok rendelve, hogy ide fel és innen haza kísérem.

— Hiszen már régen elment a kisasszony.

A huszár zavarba jön.

— Csak nem ette meg a Tyhü azt a . . .

És elrohant, hóna alatt a karddal jelenteni, hogy kitűnően tolmácsolta a kisasszonyt.

UJDONSÁGOK.

* **Személyi hir.** *Erőss* Rezső, a l. sz. püspökség jószágigazgatója tegnap este Mentonból hazakereszt.

* **Villamosvasut a Szacs vay-utcán.** Nagyvárad városa felhívta a városi villamos vasutat, hogy Kert-utcán a mostani közönséges villamosvasuti sineket vájt sinekkel cserélje ki a kocsiforgalom megkönnyítése végett. A vasutársaság nyilatkozata szerint a sinek kicserélésének csak akkor tehetne eleget, ha a város előbb csatornázza és aszfaltotatja az utcát. Bejelenti különben, hogy tanulmányokat folytat az irányban, hogy Kert-utca helyett Szacs vay-utára építse ki a Rhédey kertbe vezető villamosvasut vonalat. Kert-utcán ugyanis csak Szacs vay-utcaig hagyná meg a vasut vonalat s

innét Szacs vay-utára fordulna be s azon végig kijutna Vitéz-utára, ahol az ősi vasutvonalán át futna be a Rhédey-kertbe. A Kert-utcán pedig felszedné a sineket. Ez a kérdés azonban első sorban a várostól függ, melynek érdeke, hogy a Központi temetőbe is járjon a villamos vasut s így bizonyára jobban kifizetné magát.

* Jövő évi választók névjegyzéke.

Nagyvárad város központi választmánya tegnap délután tartott ülésében intézkedett a jövő évi választók névjegyzékének összeállítása ügyében. *Rimler* Károly polgármester elnökléte alatt *Mezey* Mihály, dr. *Molnár* Imre, dr. *Stokker* József, *Schütz* Albert és dr. *Istvánffy* István voltak jelen. Erendelték a jövő évi választók összeírását, illetve a névjegyzék kiigazítását s az összeíró költségeket a következőkép alakították meg: Olasziban dr. *Hoványi* Géza elnök, *Medvigy* Gábor és *Puskás* Béla tagok; Ujvároson: *Mezey* Mihály elnök, *Szokoly* Tamás és dr. *Mihelyi* Lajos tagok; Váraljajelen-cén *Rádl* Ödön elnök, dr. *Tóth* Ferencz és *Löwenstein* Zsigmond tagok.

* **Kinevezés.** A nagyvárad királyi törvényszék elnöke *Pogány* Gyula debreceni lakost a nagyvárad törvényszékhez állandó oláh tolmácscsá nevezte ki.

* **A Nagyváradai Katolikus Kör közgyűlése.** A Nagyváradai Katolikus Kör holnap, március hó 8-án vasárnap d. e. 11 órakor tartja évi rendes s ezuttal tisztújító közgyűlését a Kör helyiségében, amelyre a tagokat ezuton hívjuk meg.

A közgyűlés tárgysorozata:

1. Az 1907. évi titkári jelentés.
2. Az 1907. évről szóló könyvtárnoki jelentés.
3. Az 1908. évi számadások megvizsgálóinak kiküldése.
4. Az 1907. évi számadás jóváhagyása s a fölmentvény tárgyában határozathozatal.
5. Az 1908. évi költségelirányzat megállapítása.
6. Az elnökök, alelnökök, titkár s 36 választmányi tagnak megválasztása.

Nagyvárad, 1908. márc 6.

Az igazgató választmány megbízásából:

Dr Imrik Gusztáv,
titkár.

* Az ipartestület az inasotthonról.

A Nagyváradon tervbevevett inas-otthon ügyében a város törvényhatósági bizottsága tudvalevőleg akként határozott, hogy véleményt kér az ipartestülettől. A kérdést legutóbbi ülésében tárgyalta a nagyvárad ipartestület. Ennek eredményeként tegnap átiratban arról értesítette az ipartestület elnöksége Nagyvárad város tanácsát, hogy a testület előljárósága az inasotthon rokonszenvvel fogadta, mert azt hasznosnak, jónak találja. Kéri azonban a testület, hogy a 20-as bizottságba négy iparost vegyenek be, az ipartestület ajánlata alapján, továbbá az iparos inasok elszegődtetése előtt hallgassák meg az ipartestületet arra nézve, hogy melyik iparoshoz adják az inast, mert az ipartestület ismeri legjobban az iparosok viszonyait s így lenne az inas a legalkalmasabb helyre elhelyezve.

* **Lesüppedt aszfalt.** A nagyvárad olasz i. r. kath. plebánia templom előtti járdát aszfaltotatata a város, azonban vagy a munkálat nem volt megfelelő eséssel elkészítve, vagy a talaj süppedt meg az aszfalt alatt, csakhogy most a templom előtti aszfalt befelé, az épület felé lejtős, amiből az a hátrány származik, hogy a csapadékviz nem az utca felé, hanem a templom falához folyik s azt tartósan átnedvesíti. Természetesen ez nagyon megrongálja az épü-

letet. Fetsér Antal felsz. püspök, mint a templom építő bizottság elnöke átiratban kéreste meg Nagyvárad városát s kéri, hogy az aszfalt burkolatot újítsa meg a város, hogy a vizkúttele a szabad lefolyást nyerjen, nehogy nagyobb kárt okozzon a templom falában.

* **Egy régi jegyző nyugdíjazása.** A belényesi községi főjegyző *Beliczay Elek* rövid időn belül megváltik állásától. A főjegyző 1867. évben lett jegyzővé választva és azóta állandóan közmegelegedésre vezeti a községi ügyeket. A negyven évet betöltött főjegyző most beadta a nyugdíjazás iránti kérelmét az alispánhoz.

* **A kath. kör böjti-estélya.** A nagyváradai kath. kör ez évben is megtartja az évenként szokásos böjti matinékat. Az első böjti estét március 12. helyett egy héttel később, március hó 19-én tartják meg, változatos műsossal. A böjti estékre különben külön meghívókat ad ki a rendezőbizottság.

* **Ezüst menyegző.** Szép esaládi ünnepet ülték tegnap *Szmaassenka Ernő*, a villamos vasut igazgatója és neje. Huszonöt éves fordulóját ünnepelték boldog házasság életüknek s az ezüst menyegző alkalmából újból Isten oltára elé léptek, hogy hálat adjanak a Mindenhatóknak az adott jókért. A papnevelde kápolnájában *Bundala Mihály* apát-kanonok áldotta meg az ezüst menyegzőjüket ünneplő párt, szíveshöz szóló beszéd kíséretében. A szép családi ünnep alkalmából sokan üdvözölték *Szmaassenka Ernőt* és kedves nejét.

* **Zarándoklat Lourdes és Rómába.** Indulás március 19-én, vissza érkezés ápr. 7-én, Lourdesben 3, Rómában 4, Velencében, Páduában és Lorettóban 1—1 napi tartózkodás. Ezen zarándoklat Lourdesben a méltóságos és löv. székesfehérvári megyés püspök ur védnök védnöksége alatt induló orsz. zarándoklattal egyesülni fog és úgy folytatja útját Róma és visszafelé. Részvételi díj: II. oszt. 275, III. oszt. 175 korona. Jelentkezni lehet márc. 15-ig *Kovács György* bucsuvezető úrnál Pásztó (Héves megye), hova a jelentkezéssel egyidejűleg 50 korona előleg beküldendő, program és bővebb felvilágosítás is kapható.

* **A Feketekörözs állása.** A nagyszalontai Feketekörözs ármentesítő társulat főmérnöke tegnap távirati jelentést tett az alispánnak, hogy a Körözs felső folyásától az öröket bevonták. Feketegyarmat éa Ant községeknél még tegnap dolgoztak a szivattyuk. Este az egész vonalon beszüntették a munkát a Körözs vize nagy gyorsasággal esik, s most már vesztélyről szó sincs.

* **Felolvasó ünnepély.** A nagyváradai ipartestület ifjúságának önképző egylete holnap vasárnap, március 8-án délután 3 órakor körözs utcai helyiségében felolvasó ünnepélyt tart. A műsor első pontja *Rátkay József* szabad előadása lesz, az amerikai életből. Ezenkívül monológ, ének, szavalat, hegedű szóló lesz. A műsor belépti jegyül szolgál, ára 30 fillér.

* **Egy országos szélhámosnő letartóztatása.** A könnyű megélhetési módoknak egyik sajátosságát fajtát eszelte ki *Grün Karolina*, akit ismer a rendőrség mindenütt a világon. A jeles nő 41 éves, nyiregyházai illetőségű s a nagyobb vidéki városokat rendszeresen kereste fel s mindenütt gyakorolta jól jövedelmező foglalkozását. *Grün Karolin* a városokban előbb előkelő jobb módú családok címeit tudakolta meg s aztán azokat a családokat vette jegyzékébe, ahol lérijhez menendő lányok vannak. Egy-egy ilyen cím megtudása után egyenesen, minden bejelentés nélkül megjelent a családnál és ott előadta, hogy neki van egy orvos fia,

aki a napokban az utcán meglátta a szép kisasszonyt és mindjárt bele is szeretett. Az ő szerelmes fia kereste az alkalmat, hogy megismerkedhessen a leánnyal, azonban ilyen alkalmat nem találván kénytelen volt felkeresni a családot és kéri a türelmüket addig, míg fia visszaérkezik a városba. Természetesen az orvos nem jelentkezett. Ez alatt az idő alatt a család mint közjük tartozót tekintette a nénit, aki nagyon jól érezte magát 1—2 héttel egyszerre nyomtalanul eltűnt. Az ilyen eltűnésre rendszeresen eltűnt egy-egy értékesebb ékszer is. Így ment ez nyolc éven keresztül. A budapesti rendőrség körözést is bocsájtott ki elfogatása iránt 1905-ben, azonban eredménytelenül. Ez alatt az idő alatt sok városban megfordult *Grün Katalin*. Legújabbán *Nagyváradra* jött és itt több családot becsapott. A rendőrségnek úgy jött tudomására az eset, hogy *Grün Karolin* egy nagyváradai családnál fészkelte be magát. Itt is hittek neki, azonban vendégszereplése alatt a családnak egy kolozsvári ismerőse érkezett. Véletlenül az ismerős is a becsapott családok egyik tagja volt és nem is sokat késett fevilágosítani a nagyváradai ismerősöket. Természetesen a jeles házasságközvetítő a rendőrségre került, hol megállapították, hogy már kétszer volt lopás miatt büntetve, kétszer az elmeórházban is kezelték. Hiszterikus és még epileptikus is. Mentségére azt hozza fel, hogy nem rosszakaratból követte el cselekedeteit, hanem ellenállhatatlan ösztönből. Az ellenállhatatlan ösztönű házasságközvetítő egyelőre *Eleméry* közvetítő hivatalában marad, honnan az ügyészséghez fogják átkísérni.

* **Hamza Miska gyászja.** Nagyvárad legrégebb cigányprimását *Hamza Mihályt* és családját nagy gyász érte. Hitvese, *Rácz Erzsébet*, kivel 35 éve boldog házasságban élt, tegnap délelőtt, 60 éves korában meghalt. Az elhunyt rokonságban volt az összes nevesebb cigányzenész családokkal, akik most fájdalomosan állják körül a ravatalát. Temetése holnap, vasárnap, márc. 8-án délután 3 órakor lesz a nagytemető-utcai gyászháztól.

* **Cigány-romantika.** Tegnap este turcsa jelenetek játszódtak le a nagyváradai cigánytelepen. Este hét és nyolc óra között, amikor már minden cigány a kunyhóban van s egyedül *Hamza János* méri hosszú léptekkel a város terület határait, egyszerre az egyik kunyhóból megszólalt a hegedű s ennek kíséretében a *Bogdán Tercsi* hangja. »Nem eresztelek be kilenc óra után« stb. nótá hangjai hallatszottak s kis idő múlva a zene és dal hangjaiba két revolverlövés döreje vegyült. A revolverlövésre talpon volt az egész telep s minden cigány a sötétségben civódó két ember körül csoportosult. A civakodók egyike *Hamza János* cigány bíró volt s a másik *Kiss Gyuri* Olasziból, hol a legszebb legénynek tartották. A revolverlövések mögött *Kiss György*, mint felsült *Don Juan* szerepel. A deli barna legény a telep két szép lányának a sötétkék szemű göndörhajtu *Kordován Esztinek*, majd *Kordován Cili* nek udvarolt. A két leány, akiért különben rajong még a polgárok fiatal generációja is összebeszélte, hogy a csapodár *Gyurit* nem engedik többet a kunyhóba. *Kiss Gyuri* bosszúból ezután a cigánytelep másik két fekete gyöngyének *Bogdán Tercsinek* és *Bogdán Julin* nak udvarolt. A két leány azonban ismervén *Kiss Gyuri* előéletét nem engedték udvarolni a szerelmes legéyut. Így történt aztán, hogy tegnap este mikor *Kiss* megjelent a telepen és

Bogdánékhoz be akart menni, zárt ajtókat talált s bent a két leány hegedű mellett eldánolta a tenti nótát. Efeletti elkeseredésében *Kiss* a nála lévő revolverrel kétszer lőtt. Hogy a lövések ki ellen irányultak nincs megállapítva. Hamza a lövöldöző legénytől a revolvert elkobozta és át adta *Kemény Ignác* rendőrbiztosnak, aki az esetről illetékes helyre megtette jelentését. *Hamza János* pedig *Bogdán Tercsit* és *Bogdán Julcsát* alaposan megkorrholtta, hogy mernek ők akkor hegedűzni és danolni, amikor egy ember kint lövöldöz.

* **A pápa sétéja.** Az Edison színház nagy izléssel összeválogatott új műsorának egyik szenzációs slágere: *Róma*. A mozgatóképek sora varázsolja elő az örök várost, a régi és a modern Rómát s a Vatikánt. Szinte nevezetes esemény az a kép, mely X. Pius pápa sétéját örökíti meg rendkívül érdekes és művészi felvételekben. Gyönyörű képeken jelenik meg *Nápoly* csodálatos eleven életével, s a *Vezuv*. Ezenkívül a mulató képek egész sorozata, s több megkapó drámai fölvetel egészíti ki a műsort, amelyre *Mózes* és kora még ma is kivan tűzve. Ma déután gyermekelőadás lesz, este 9 órától pedig munkás előadás teljes műsossal és félhelyárral Edisonban. Ez alkalommal az októberi nagyszerű felvonulást is bemutatják, amely iránt óriási érdeklődés nyilvánul.

* **Táncmesterek, kik egymást táncoltatják.** A margitai táncmesterek hadilábon állanak egyik kollegájukkal *Berger Józseffel*. A táncmesterek tegnap panaszt emeltek az alispánnál, hol azzal vádolják *Bergert*, hogy tánciskolája a lumpolások tanyája, hol szívesebben táncoltatják a borospoharakat, mint a leányokat. Tulajdonképpen nem is tánciskolát tart, hanem állandó mulatságokat, hol minden kétes egyéniség megjelenhetik. A panaszkodó tánc- és illemtanárok kéri az alispánt, hogy *Berger* től vonják be a tanítási engedélyt.

* **Adomány a Csesztivő-intézetnek.** A nagyváradai városi vasút részvénytársaság az elmúlt év nyerevényéből 10 koronát adományozott a Csesztivő-intézet alapjának.

* **Gyermekelőadás az Urániában.** Ma, szombaton délután 3—5-ig félhelyáru gyermekelőadások lesznek az *Uránia* mozgatóképek színházban. Este 6 órától kezdve a tiz képből álló új műsort mutatják be, holnap vasárnap d. u. 3-tól este 10-ig katonazene játszik az *Urániában* és hétfőn ismét teljesen új műsor lesz az *Uránia* mozgatóképek színházban. Pénztárnnyítás 2 órakor.

x **MOLNÁR H.** Bémer-téri cukrászdájában állandóan 2-szer naponta friss *Mignon* kávéhoz való sütemények és tea sütemény kapható. Telefon 395.

x **Női fodrász-terem** nyílik meg a közeli napokban, ahol a m. t. hölgyközönség a legkényelmesebb igényeknek megfelelőleg a legújabb divatfrizurák szerint fésültetik, ugyanott hajmosás, villamos szárító-készülékkel. Parókák nagy választékban raktáron, egyéb hajmunkák szolid kivitelben s méltányos árak mellett, — szavatolás mellett gyorsan készíttetnek. — Külön bejárat! — Szíves pártfogást kérve *Ramminger István* színházi fodrász, Bazár-épület.

x **Rytkó Viktor**, a házi gyógymód megtalálója m. kir. szabadalom tulajdonos f. hó 8-án, vasárnap d. u. 3 órakor a Tüzoltóaktanyában felolvasást tart a rheuma, csusz, köszvény és hüléstől származható bajokról és azok gyógyításáról. A megjelenő m. kir. szabadalmazott házi gyógymód című könyvről előfizetést gyűjt. A nagyerdemű közönség szíves pártfogását kéri a szabadalom tulajdonosa. Minden pénteken a szegény betegeknek lábgyógyfürdő és egész napon át felvilágosítás adatik.

x Nagyszabású képkeretelési vállalat. *Szichta Tivadar üvegkeretelésben Kossuth-utca 2.* (volt Bum-féle üzlet) kívánatra képkeretelések azonnal is elkészíttetnek. A leg-egyszerűbbtől a legdiszesebbig. Olcsó árban.

SZINHÁZ.

Heti műsor.

Szombat: Varázskeringő.
Vasárnap: d. u. Orfeusz a pokolban, este Császár katonái.

Varázskeringő — vendégművészeivel. Két érdeklőt, új eseménye lesz ma est: Varázskeringő előadásának. Az igazgató, hogy a darab szépségeit az egész elit-közönség élvezhesse, — a kissé frivolabb, merészebb színezésű részletekben simított s a szöveget most már fiatal leányok is meghallgatják. Ez a megszédített, fehér darab azonban nem vesztette el érdekes meseszövegét, melódikus voltát az átdolgozások után. Gyönyörű jelenetei ma is méltán ragadják el a hallgató közönséget. Erdékessége lesz a ma esti darabnak Mihályfy Juliskának a temesvári színtársulat kiváló komikájának föllépte. T. Pozány Janka gyengélkedése miatt nem játszhatta meg a fejedelmő szerepét, s az igazgatóság táviratilag nyerte meg ma esti előadásra a vidék egyik legkiválóbb komikáját.

ÁVIRATOK.

Rauch báró titkos tanácsos.

Budapest, márc. 6. Zágrábban az a hír terjedt el, hogy a hivatalos lap ma esti száma királyi kéziratot közöl, Rauch Pál báró bán valóságos belső titkos tanácsosságáról. E kitüntetéssel a magyar kormány demonstrálni kívánja, hogy ragaszkodik Rauch báróhoz.

A coolingwoodi katasztrófa.

London, márc. 6. New Yorkból jelentik: A legutolsó Clevelandból érkezett hírek szerint a coolingwoodi iskola egészenél meghalt gyermekek száma 171. Eddig 162 holttestet helyeztek biztonságba, a többiek még a füstölő romok alatt vannak. A katasztrófánál 47 gyermek sebesült meg és pedig a fele halálosan.

KÖZGAZDASÁG.

A gabonatözsde határidői.

— Délután 4 órakor. —

Budapest, márc. 6.

Buza okt.	50 kilogrammonként	11.81
Buza ápr. 1908	— — —	8.51
Rozs ápr.	— — —	12.57
Zab ápr.	— — —	91.11
Tengeri máj. 1908.	— — —	7.32

Értéktözsde.

— Délután 4 órakor. —

Budapest, márc. 6.

Oszták hitelrészvény	— —	626.25
Magyar hitelrészvény	— —	734.75
Leszámitoló bank	— —	403.—
Rimamurányi	— —	509.25
Oszták m. államvasuti részv.	— —	644.50
Közuti vasút	— —	528.50
Városi villamos vasút	— —	282.50

Hivatalos árfolyamok.

A budapesti áru- és értéktözsde 1908. márc. 6.	
Magyar arany járadék 4 száz.	109.25
Magyar koronajáradék 4 száz.	92.—
Magyar koronajáradék	81.25
Magyar földteherment. kötvény 4. sz.	92.—
Horvát-szlavon földteherment. kötvény	95.—
Magyar nyereséj sorsjegy kölcsön	185.—
Tisza-szab. és szegedi sorsjegy kölcsön	140.—
Oszták járadék papírban	91.57
Oszták járadék ezüstben	96.50
Oszták járadék aranyban	113.75
Oszták korona járadék	29.55
1860. oszt. államsorsjegyek	146.—
Oszták magyar bankrészvény	1780.—
Magyar hitelbank-részvény	633.50
Oszták hitelbank-részvény	726.50
Oszták magyar államvasuti részvény	693.50
20 frankos (Napoleonodor)	19.20

REGÉNYCSARNOK.

TÉVUTON.

Regény.

Irta:

ALESSANDRO SCARPA.

(Folytatás.)

(14)

Senki sem tett valamely szívességet igénytelenebb módon és senki sem köszönt meg bármily figyelmet szeretetreméltóbban, mint ő. Ez is apró tehetségeinek egyike volt.

Midőn elvégezték ügyüket, Sempaly szivrendítő panaszba tört ki a fölött, hogy ma az angol követségnél ebédelnie, a franciánál pedig táncolni kell és öreg barátjának egy eszményi életéről kezdett ábrándozni, melyben nem volna se multság, se rout, se bál, sem ebéd. Azután a tábornok vázlatai között, melyeket ez utóbbi mindig óvatosan színekkel a falnak állított — kezdett kotorászni és ki nem fogott az oszták főrangúság »charmant« és »süperbjéből, mit merő kedélyességéből és azért tett, mert valami benne ellentálatlanul arra készítette mindig, hogy mindenkinek kellemes dolgozat mondjon.

— Hát ezt miért nem készíté el? kérdé, egy pár Basi-bozuk vázlatra mutatva.

— Mint festményt inkább lehetne eladni, — felelé a tábornok, a ki számára egy kép »elkészítése« legyőzhetetlen nehézségekkel járt. De hisz tudja, hogy nem csinállok concessiókat s hogy meggyőződésemet követem és nem a közönség izlését.

Sempaly érdeme szerint megmosolyogta ezt a művészi hitvallomást.

— Minthogy az előadás önnél ugys csak szeszély, — mondá udvariasan, — mondjon le róla átáljában és hagyományozza képeit az államnak. Hadd legyen nekünk Bécsben is egy »Mus e Wierz«-ünk.

Midőn azonban a tábornok élénken kijelenté, hogy nagyon szívesen adná el képeit, Sempaly szörnyen humoros képpel rákezdé:

— Volt egyszer, még pedig nem régen, egy cipész, aki genie volt, hanem mindig csak szépérzéke, művészi meggyőződése szerint cselekedett és épen nem törődött a közönség izlésével, ennél fogva mindig csak görög sandálokat gyártott. Csődben halt meg, azonban azon kellemes önérettel, hogy semmit sem engedmenyezett a közönségnek.

A tábornok ezen gonozságra épen boszusan akart válaszolni, midőn újra felhangzott az az erős kopogás, mely műtermek ajtain el van fogadva. Tudvalevőleg néha nehéz egy művészt álmaiból felriasztani.

A tábornok kiment, hogy ajtót nyisson, miután a műterem kis előszoba által volt a folyosótól elválasztva. Egy nyulánk, magas, bájos, szőke teremtés suhant be, sötét ruhában, hódprém zekében.

— Ön Zinka! Milyen meglepetés! — kiáltá az öreg ur örömtelten. — Mióta van Romában? — Ma reggel óta, — felelé egy vidám hangocská. — Nem jött magával senki? — kérdé a tábornok megütközve, midőn Zinka az ajtót, mit nyitva hagyott, bezárta és előre a műterembe szaladt.

— Senki, — felelé a fiatal leány elfogulatlanul. A komornát otthon hagytam, mama és ő mélyen alszanak az uti tárdaságtól. Egyedül jöttem kocsin. Nem szép ez tőlem? De micsoda furcsa képet csinál... s miért nem csókolt még meg bácsi? — Durcásan, kis fejét könnyedén hátravetve, két kezét egy igen pici karmantyuba rejtve, állt most előtte a fiatal leány és csodálkozva nézett rajta végig nagy szürke szemével.

— Kedves Zinkám, — kezdé most a tábornok, ki mint a legtöbb regényes multtal bíró öreg ur, csaknem tulságos sulyt fektetett a külső illendőségre, ha t. i. oly hölgyekről volt szó, kik közel álltak hozzá. — Rendkívül örülök látogatásának... de egy idegen városban, hol senki sem ismeri, egy idegen házban...

— Ah értem! — kiáltá a fiatal leány... Amit tettem, nem illik, ugy-e? Ha százéves leszek, sem tanulom meg, hogy tulajdonképen mi illik.

Különben szegény nagybátyám mindig azt mondta, hogy ezzel már azért sem kell törődni, mert tisztességes embereknek minden illik, nem tisztességeseknek pedig szintén ismét minden illik. De ő nyilván nem értett a dologhoz! — Ezzel erélyesen sarkon fordult és az ajtóknak tartott.

— De kedves Zinkám! — kiáltá a tábornok, a fiatal leányt visszatartva. — Legalább mondja meg, hol laknak. Ha már el akar rohanni. Ugyan ne legyen oly okatlan.

— Oh, nagyon okos vagyok, — felelé a leány. Nagy zavarban és még nagyobb haragban volt. Arca égett és szemei könnyekkel teltek meg.

— Nekem persze nem jutott eszembe, hogy nem illik egy öreg urat, — ezen szavakat különösen hangsúlyozá — a műtermében meglátogatni. Oh férfi hiuság, mikor fogják határaitat felfedezni! De beismerem, hogy hibáztam... én bolond!... egész nap örültem, hogy fogom meglepni fogadási órájában s arra akartam kérni, hogy ebédeljen ma veünk a Hotel de l'Europe-ban és előbb nézze meg velem a naplementét a Monte Pincion. Es ez a köszönet!... Ne fogja a kalapját, hiába volna, most már ugy se viszem el magammal Adieu! (Folyt. köv.)

Szigligeti-Színház.

Ma, szombaton szinre kerül

Varázskeringő.

Operette 3 felvonásban.

SZEMÉLYEK.

XIII. Jachim, a Flausen-thurmi nagyhercegség-uralkodója	— —	Hajnal György
Heléna, leánya	— —	Károlyi Leona
Lothár, az unokaöccse	— —	Palásthy Sándor
Niki, ulánus hadnagy	— —	Toronyi Gyula
Gusztó, a barátja	— —	Tóth József
Vendolin, miniszter	— —	Vank István
Sigismund főkomornyik	— —	Rajcsányi
Friderika, udvarhölgy	— —	Mihályfi Juliska
Steingruber Franci, egy női zenekar primás	— —	
kisasszonya	— —	Tábornok Frida
A cintányéros Fifi	— —	Simon Mariska
A hegedűs Ancsi	— —	B. Horváth Irma
A piculás Rézi	— —	H. Czene Stefánia
A bőgős Lizi	— —	Lengyel I.
Inas	— —	Juhay

A szerkesztésért felelős
Dr. VUOSKICS GYULA

Nagyvárad kerületi és iparkamara.

874—1908. szám.

Hivatalos hirdetés.

A kereskedelemügyi m. kir. Miniszter urnak 92,985 VI. 907. sz. leiratára való hivatkozással, van szerencsénk az érdekeltek tudomására adni, hogy az ipari munkások kiváló szorgalmának, buzgalmanak és jó magaviseletének jutalmazására a nevezett miniszter ur kamarának kerületére négy (4) egyenkint száz (100) koronás állami jutalomdíjat rendszeresített.

A jutalomban részesülő munkások mindegyike a jutalomdíjon kívül a jutalmazás tényét és a jutalmazás indokait tartalmazó elismerő okmányt kap.

A jutalmazások iránti javaslatétel és a jutalmak kiosztása a kereskedelmi és iparkamara feladatát képezvén, ugyanezért felhívjuk a kamara kerületében (t. i. Biharvármegye és nagyvárad t. h. j. f. város területén) működő iparos munkaadókat, tehát úgy a gyárosokat, mint a kisiparosokat, hogy legkésőbb a f. 1908. évi június hó 1-ig közöljék az alulírott kamarával azon munkások névsorát, az azokra vonatkozó és a jutalomra érdemességet bizonyító adatok kisíretében, akiket a szóban levő jutalmakra érdemesnek tartanak.

A jutalomra való igény elsőfeltételei a következők:

1. magyar állampolgárság.
2. tényleges ipari munkában való állandó alkalmazás. (kapus, gyári, iroda szolga, kocsis, szakács és más ilyen természetű szolgálatot teljesítő a jutalomra igényt nem tarthat.)
3. legalább 15 évi megszakítás nélküli működés az ipari munka körében. Jutalomra érdemesnek mutatkozik, aki ugyanazon munkaadónál teljesít hosszabb idejű szolgálatot. Ezen javadalmakban nem csak a hazánkban régóta meggyökerezett, hanem az újabb időben meghonosított és egyébként közgazdasági szempontból nagy jelentőségű iparágak körében alkalmazott munkások is részesülhetnek; tanonc évek beszámíthatók, évadhoz kötött ipari munkában alkalmazottaknál a teljesen betöltött évadok teljes évekként egyenértékűeknek tekinthetők.
4. A rendes munkabér, vagy munkakereset évi összege, a bejelentés évében 2000 koronát meg nem haladhat.

Az ipari munkások megjutalmazása közérdek előmozdítását szolgálván, az a beadvány, illetve előterjesztés, melyet a munkaadó, ipari munkása megjutalmazása tárgyában az alulírott kamarához intéz, az 1908. évi február hó 28-án 17452 szám alatt kelt m. kir. pénzügyminiszteri rendelet folytán

bélyegmentes. Ugyancsak hasonló, de csupán erre a célra bélyegmentesen állíthatók ki azon iratok is, amelyek a jutalom feltételeit képező körülmények igazolására szolgálnak az illeték díjjegyzék c.) pontja értelmében. Azonban ezen iratokon fel kell tüntetni, hogy kizárólag ezen célra állítottak ki, s hivatkozni kell a m. kir. pénzügyminiszterium elől idézet számú rendeletére.

Mihez tartás végett közöljük még, hogy a szóban levő ügyre vonatkozólag egy a munkaadók, mint az ipari munkások által beadott iratok és annak mellékletei visszaadni nem fognak. Mind ezen feltételek teljesítése hiteles okirattal, esetleg munkakönyvvel, vagy annak hiteles másolásával igazolandó.

Ugyanazon munkás, az említett jutalomban csak egyszer részesülhet.

Végül megjegyezzük, hogy a f. 1908. évi június hó 1-én tul beérkező előterjesztések és kérvények figyelembe vételét nem fognak.

Nagyvárad, 1908. február hó 29.

A nagyvárad kerületi és iparkamara:

Huzella Gyula,
kir. keresk. tan. elnök.

Sarkadi Lajos,
titkár

Közgazdasági Bank r. t.

Nagyváradon, Teleky-u. 10.

Telefon 742. ————— Telefon 742

Hitelt nyújt váltóra, folyószámlára, értékpapírra, betáblázás mellett ingatlanokra.

Elfogad betéteket

5%

kamatolás mellett a betét napjától számítva. (Betét kamat-adót a r. t. viseli.)

Takarékosság előmozdítása céljából forgalomba hozta Selfmen-féle takarékperselyeit, melyek már is nagy népszerűségnek örvendenek. Ily perselyek 6 korona betét lefizetése ellenében a pénztárnál kaphatók.

Az igazgatóság.

Leszállítottuk az árakat minden egyes divatcikkben a leltár előtt!

Ruhaszövetekben, selymekben, vászon és asztalneműekben, szőnyeg és függönyökben nagy választék meglepő olcsó árak mellett.

Wallerstein Fülöp Fiai

Bémer-tér, Pannónia mellett

MUSCHONG-BUZIÁSFÜRDŐI SZÉNSAV-MŰVEK

ujonnan berendezve ————— kartelen kívül szállítanak azonnal bármily mennyiségű természetes vegyileg legtisztább folyékony

SZÉNSAVAT

a világhírű buziásfürdői szénsav forrásokból szódavízgyártáshoz, vendéglősöknek és egyéb ipari célokra össze nem tévesztendő mesterségesen előállított, kevésbé kiadós szénsavval Megbízható, szigorúan lelkismeretes kiszolgálás!

buziásfürdői ásvány- és gyógyvizek

egész és félliteres üvegekben.

Szív-, vese- és hólyagbántalmaknál utól nem ért gyógyhatás.

Elsőrendű asztali víz!

Felvilágosítással készségesen szolgál. 248 1—200

Muschong-buziásfürdői szénsavmüvek és ásványvizek szétküldési telepe Buziásfürdőn.

Sürgőnyeim: Muschong, Buziásfürdő. — Interurban telefon 18. sz. **Ügyes helyi képviselők kerestetnek.**

Olcso bevásárlási ferrás!!

ÜVEG- és PORCELLÁN árukban

SZICHTA TIVADAR üvegkereskedésében

KOSSUTH-UTCA 2. szám (volt Blum-féle üzlet.)

Nagy raktár asztali, teás, kávé és mindennemű **üveggészletekben**, függő- és asztali **lámpákban**. Különböző **disztárgyak** és **alpaca evőeszközökben**. Elvállaltatnak **képek keretezésre** és minden más **üveges munkák olcsó árban**. — Csődtömegtől átvett árak minden elfogadható árban. **Nagy raktár táblaüvegben.**

Egy előkelő biztosító intézet

vidéki főgynöksége részére kereskedelmileg képzett, üzleti gyakorlattal bíró, intelligens 24—30 évesnél nem idősebb, keresztény vallású, óvaddékkal rendelkező

pénztárnok

kerestetik. Szakképzettség nem feltétlenül szükséges. Az állás később **nyugdíjjogosultsággal jár**. Ajánlatok **»pénztárnok«** jelige alatt **Eckstein Bernát** hirdetési irodájába, Budapest, VII. Erzsébet-körut 36. sz. kéretnek.

Uj üzlet! Uj üzlet!

Lukács Nándor
butor-raktára

műasztalos-, kárpitos- és díszítő műhely Nagyvárad, Fő-utca 8. sz. Széchenyi szállodával szemben.

Allandó raktár: háló, ebédlő uri szoba és szalon berendezések, mindennemű modern styl szerint. Vas, réz és hajlított fa butorok rendkívül nagy választékban. 210

Pontos kiszolgálás. **Olcso árak**
Kivánatra rajzok és költségvetések ingyen

GÖZFÜRDŐ. GYÓGY-

-- FÜRDŐ-OTTHON.--

Nem kell a **rheuma, csuzos, köszvényes bajok** gyógyítása miatt a drága fürdőket felkeresni. Otthon biztosabban, pontosabban fürösztheti gőzben, vagy gyógyórvény forrázat gőzében mindenki fájdalmas tagjait a **RYTKO-féle szabadalmazott**

gőzfejlesztő készülékkel.

Ezen készülék a beteg testrészekre alkalmazza közvetlenül a gyógyító gőzt és az ott esetleg évek óta fennálló csuzt, rheumát, köszvényt megszünteti teljesen. A gőzök hőfoka látható a hőmérőn és így mindig ellenőrizhető. A fejlődött gőz csak helyileg hat, nem okoz fejszédülést, rosullétet, vagy nehéz légzést stb. Bővebb felvilágosítással, 1 kor. bélyeg beküldése elenében szivesen szolgál a feltaláló.

Egy fürdőhöz szükségesítő teljes gőz 370. **4 fillérbe kerül.** 1—150

Egészségi cipők, valamint izzadtság szívó talpbetétek is itt kaphatók. Megtekinhető a feltaláló ónál:

Rytkó Viktor BUDAPEST, VII. Dob-utca 48. sz.

Jelenleg **NAGYVÁRAD, Zöldfa-szálloda 26. sz.**, hol naponta 8—10 és 2—5-ig felvilágosítással szolgál.

SEBŐ IMRE

könyv-, zenemű-, papír-
írószerkereskedő ajánlja
dusan felszerelt raktárát a
magyar német francia és angol iro-
dalom összes termékeiből, nemkülönbén dus választéku raktárát

papír s írószerekben

legjutányosabb árak mellett.

Pontos kiszolgálás.